

Uniwersytet Gdański
Wydział Prawa i Administracji

mgr Julia Szwiec

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. „**Mediacja i ugoda mediacyjna w polskim prawie cywilnym**”, przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Ewy Bagińskiej.

Celem rozprawy doktorskiej jest kompleksowe przedstawienie problematyki mediacji i ugody mediacyjnej w polskim prawie cywilnym. Istotą pracy jest również ukazanie i wyjaśnienie kwestii spornych, związanych z omawianą instytucją, będących przedmiotem dyskusji w nauce prawa.

Rozprawa ma także charakter edukacyjny i popularyzatorski. Ponadto celem pracy jest przedstawienie licznych zalet, wynikających z praktycznego stosowania omawianej metody ADR. Podkreślono także znaczenie współczesnych tendencji odchodzenia od dogmatycznego traktowania prawa.

Wybór tematu uzasadniono faktem, iż mediacja w dzisiejszych czasach ma duże znaczenie praktyczne. Znajduje zastosowanie w wielu dziedzinach życia. Obecnie w Polsce cieszy się rosnącą popularnością, co świadczy o potrzebie bliższego przyjrzenia się tej instytucji. Za kluczowe uznano także wskazanie czynników hamujących rozwój mediacji.

W rozprawie zastosowano trzy metody badawcze: dogmatyczno-prawną, historyczną oraz prawno-porównawczą.

W pracy zawarto liczne tezy. Uznano, iż mediacja jest perspektywiczną, efektywną i skuteczną metodą rozwiązywania sporów. Podkreślono, iż świetnie sprawdza się w rozwiązywaniu rozbudowanych problemów, na co często nie ma czasu podczas postępowania przed sądem powszechnym. Zaakcentowano także jej uniwersalny charakter. Zauważono brak przeszkód w inkorporacji tej metody z systemu common law do innych porządków prawnych.

W rozprawie przyjęto, iż mediacja jest najbardziej i korzystnym społecznie sposobem rozwiązania sporu.

Wskazano, że powinna zajmować istotne miejsce w systemie prawnym państwa ze względu na fakt, iż eliminowanie sporów poprzez użycie alternatywnych w stosunku do postępowania sądowego metod, przyczynia się do „odciążenia” wymiaru sprawiedliwości.

Pozytywne aspekty postępowania mediacyjnego przedstawiono jako zdecydowanie przeważające nad wadami mediacji.

Ponadto stwierdzono, że omawiana forma ADR większą popularność zyskać mogłaby dzięki bardziej rozbudowanej regulacji prawnej. Wskazano, iż państwo powinno wspierać wszelkie pozasądowe metody rozwiązywania sporów.

Celem pracy jest także zwrócenie uwagi na kwestie wymagające uregulowania przepisami prawa lub w instrumentach soft law, albo chociaż doprecyzowania na etapie negocjowania klauzuli mediacyjnej, jak kwestia traktowania braków formalnych wniosku o przeprowadzenie mediacji, problem wykształcenia mediatora w sprawach z zakresu prawa cywilnego, standaryzacja umowy o prowadzenie mediacji, czy uregulowanie kwestii dotyczących poufności zdalnych postępowań mediacyjnych i elektronicznej komunikacji mediatora z sądem.

W rozprawie przyjęto, że choć mediacja cieszy się w polskim systemie cywilnym poparciem ustawodawcy, to jednak jej stosowanie uznać należy za stosunkowo rzadkie. Uwypuklono fakt, iż omawiana tematyka wymaga ciągłego prowadzenia dalszych badań i analizy. Wskazano, że tym bardziej w dzisiejszych czasach, gdy postęp cywilizacyjny sprzyja popularności i rozwojowi form polubownych, większą uwagę powinno się zwracać na metody ADR i efektywniej wykorzystywać te, które ewoluowały bądź dopracowane zostały do obecnie panujących realiów.

Niniejsza praca składa się z obszernego Wstępu, sześciu merytorycznych rozdziałów oraz Zakończenia.

W rozdziale pierwszym przybliżono historyczny aspekt mediacji, co niewątpliwie wpływa na lepsze zrozumienie przez czytelnika mechanizmów powstawania i funkcjonowania tej formy polubownego zakończenia konfliktu. Wskazano, iż pozasądowe rozwiązywanie sporów doceniane było już przez społeczności starożytne. Ponadto w rozdziale wyjaśniono pojęcie „ADR”. Omówiono także programy ADR oraz scharakteryzowana wspólne elementy procesów ADR.

W kolejnym, drugim rozdziale rozprawy przedstawiono definicje mediacji pochodzące z różnych porządków prawnych. Ukazano także podstawowe cele tej instytucji. Wskazano różnicę między rozwiązywaniem konfliktów, a rozstrzygnięciem sporów. Omawianą w rozprawie metodę ADR ukazano jako formę typową dla prawa prywatnego. Odpowiedziano

również na pytanie, czy mediację można traktować jako część wymiaru sprawiedliwości i element stosowania prawa.

Rozdział trzeci pracy w dużej mierze poświęcono podmiotowej płaszczyźnie mediacji – uczestnikom tego postępowania. Szczegółowo scharakteryzowano tu również umowę stron z mediatorem. Ponadto omówiono przedmiotowy zakres wyłączeń mediacyjnych. Mediację przedstawiono także jako szansę rozwoju dla przedstawicieli zawodów prawniczych.

W rozdziale czwartym rozprawy przeprowadzono gruntowną analizę zasad postępowania mediacyjnego. Szczegółowo opisano: dobrowolność, poufność, bezstronność i neutralność, jak również istotne problemy związane z funkcjonowaniem tych zasad w praktyce. Ponadto po krótko omówiono pozostałe – zasadę bezinteresowności, akceptowalności, wzajemnego szacunku i profesjonalizmu.

Rozdział piąty zawiera kompleksową analizę najistotniejszych zalet i wad postępowania mediacyjnego. Zawarto w nim także rozważania dotyczące obecnie funkcjonującej regulacji przerywania biegu terminów przedawnienia roszczeń przez wszczęcie mediacji. Ponadto omówiono przepisy Ustawy z dnia 2 grudnia 2021 r. (Dz.U. 2021 poz. 2459), przewidujące zawieszenie terminu biegu przedawnienia roszczeń na czas mediacji.

Zwieńczeniem pracy jest rozbudowany rozdział szósty, zawierający analizę i rozważania dotyczące ugody mediacyjnej oraz ugody sądowej. Poruszono tu także kwestię przeniesienia w ugodzie własności nieruchomości. Omówiono również aspekty związane z zatwierdzeniem ugody.

Zakończenie rozprawy zawiera analizę tematu w aspekcie podjętych tez badawczych.